

Wettelijke termijn in Wet toekomst pensioenen: toch geen gelijkheid voor pensioen en lijfrente

04-10-2022 | Door Kees van Oostwaard, werkzaam bij
Fiscale Zaken Athora

In het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen is getracht de regels voor pensioen en lijfrente zo veel als mogelijk gelijk te trekken. In veel opzichten lijkt dat ook te gaan lukken. Die intentie is er ook voor de wettelijke termijn voor de aankoop van een uitkering. Toch blijft er een belangrijk verschil bestaan.

Inleiding

Sinds eind maart van dit jaar ligt het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen bij de Tweede Kamer en sinds begin september loopt de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer. Ongewis is nog of de beoogde ingangsdatum van 1 januari 2023 wordt gehaald.

Redelijke en wettelijke termijn

Voorgeschiedenis

Met ingang van 1 januari 2010 geldt voor de lijfrente een zogenoemde wettelijke termijn.¹ Als gevolg van deze wettelijke termijn moet binnen een vaste termijn een lijfrente-uitkering bedongen worden.² Vóór 2010 was op grond van beleid een redelijke (en krappere) termijn van toepassing.

Voor pensioen is nog geen sprake geweest van een wettelijke termijn. De Belastingdienst hanteert al geruime tijd een redelijke termijn. In 2010 is een vraag-en-antwoord (V&A) gepubliceerd³ en daarin bedroeg de redelijke termijn voor de aankoop van een pensioen bij in leven zijn zes maanden na de overeengekomen expiratie- of deblokkeringsdatum en bij overlijden twaalf maanden. Lukte het niet om binnen de gestelde termijnen de uitkeringen te laten ingaan, dan moest de gerechtigde bij de

¹ Artikel 3.133, lid 3 Wet IB 2001

² De wettelijke termijn eindigt bij in leven zijn op 31 december van het kalenderjaar volgend op het jaar van expiratie of berekening bij leven en op 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op het jaar van expiratie of berekening bij overlijden.

inspecteur aannemelijk maken waarom in het specifieke geval de redelijke termijn nog niet was verstreken. In 2017 kwam er een versoepeling in het standpunt hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot de huidige versie van het V&A. In de laatste versie van het V&A⁴ staat bij in leven zijn nog steeds de termijn van zes maanden vermeld, maar ook dat het fiscaal geen bezwaar ontmoet “wanneer de ingangsdatum van het pensioen of loonstamrecht uitgesteld wordt naar de uiterste ingangsdatum die de Wet LB voor de betreffende uitkering toestaat.” Voor pensioen betekent dit een uitstel tot de AOW-leeftijd plus vijf jaar. Dat kan zonder aanpassing van de polis. Is de zesmaandstermijn al voorbij dan kan fiscaal gezien de termijn opgerekt worden tot uiterlijk de AOW-leeftijd plus vijf jaar.

³ V&A 10-001 (oude versie)

⁴ Gepubliceerd op 20 juni 2019

Wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen

Het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen ligt momenteel bij de Tweede Kamer.

Een van de doelen van het wetsvoorstel is om de (fiscale behandeling van) de tweede pijler (pensioen) en de derde pijler (lijfrente) zo veel als mogelijk gelijk te trekken. Om die reden wordt voor pensioen ook een wettelijke termijn ingevoerd. Daartoe wordt in artikel 19b van de Wet op de loonbelasting 1964 een nieuw zesde lid⁵ ingevoegd:

“Ingeval het ouderdomspensioen of het partnerpensioen bij overlijden op of na pensioendatum van de werknemer of de gewezen werknemer later ingaat dan op de uiterste ingangsdatum, bedoeld in artikel 18a, vierde lid, onderdeel b, dan wel vijfde lid, omdat de omvang van de uitkeringen nog moet worden vastgesteld, wordt in afwijking in zoverre van het eerste lid de aanspraak op het ouderdomspensioen of het partnerpensioen bij overlijden op of na pensioendatum ingevolge een pensioenregeling niet langer als zodanig aangemerkt op de datum, bedoeld in de tweede zin, onderscheidenlijk derde zin, indien op die datum nog geen vaststelling van de omvang van de uitkeringen heeft plaatsgevonden. De datum waarop de aanspraak op het ouderdomspensioen ingevolge een pensioenregeling ingevolge de eerste zin niet langer als zodanig wordt aangemerkt is 31 december van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar waarin de uiterste ingangsdatum, bedoeld in artikel 18a, vierde lid, onderdeel b, is gelegen.

De datum waarop de aanspraak op het partnerpensioen bij overlijden op of na pensioendatum ingevolge een pensioenregeling ingevolge de eerste zin niet langer als zodanig wordt aangemerkt is 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op het kalenderjaar waarin de uiterste ingangsdatum, bedoeld in artikel 18a, vijfde lid, is gelegen. De data, bedoeld in de tweede en derde zin, kunnen door de inspecteur worden uitgesteld wanneer door bijzondere omstandigheden de omvang van de uitkeringen niet voor die data is vastgesteld.”

De wettelijke termijn voor lijfrente⁶ blijft ongewijzigd:

⁵ Bijgewerkt tot en met de tweede Nota van wijziging

“Een aanspraak op lijfrente die op de contractueel overeengekomen datum nog niet komt tot uitkering van termijnen omdat de omvang van die termijnen nog moet worden vastgesteld, wordt op de hierna aangeduide uiterste datum geacht te zijn afgekocht indien op die datum nog geen termijnen zijn vastgesteld of omzetting in een andere zodanige aanspraak nog niet heeft plaatsgevonden. De uiterste datum is 31 december van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum bij leven en 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum bij overlijden, welke termijn door de inspecteur kan worden verlengd wanneer door bijzondere omstandigheden de omvang van de termijnen niet eerder is vastgesteld of omzetting nog niet heeft plaatsgevonden.”

Overeenkomsten en verschillen

Er zijn verschillende overeenkomsten bij pensioen en lijfrente. Zo geldt voor beide voorzieningen dat de inspecteur de termijn kan verlengen in het geval van bijzondere omstandigheden.

Ook de uiterste termijn die geldt voor aankoop na expiratie van de lijfrente of de pensioendatum is gelijk: bij in leven zijn tot 31 december van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar van de contractueel overeengekomen datum (lijfrente) dan wel de AOW-leeftijd plus vijf jaar (pensioen) bij leven. Voor overlijden geldt in beide gevallen nog een extra jaar respijt.

Maar het verschil is opvallend. Voor de lijfrente begint de wettelijke termijn te lopen vanaf de contractueel overeengekomen datum. Dat is de expiratedatum bij een verzekerde lijfrente dan wel de contractueel overeengekomen einddatum bij een bancaire lijfrente. Voor pensioen is dat volgens de (voorgestelde) wettekst altijd vanaf de AOW-leeftijd plus vijf jaar.

⁶ Artikel 3.133, lid 3 Wet IB 2001

Voorbeeld

Hans - geboren op 3 juli 1960 - heeft een pensioenregeling op basis van beschikbare premie met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Daarnaast heeft hij een lijfrente-verzekering die expireert op 1 juli van het jaar waarin hij 65 jaar wordt.

Op 3 juli 2025 wordt Hans 65 jaar. Twee dagen daarvoor is zijn lijfrente-verzekering geëxpireerd. Dit betekent dat Hans uiterlijk 31 december 2026 een lijfrente-uitkering moet hebben afgesloten (en laten ingaan). Dit is slechts anders als Hans zelf tijdig - dat is vóór het einde van zijn verzekering per 1 juli 2025 - heeft uitgesteld.

Op 3 juli 2027 bereikt Hans de pensioenleeftijd volgens zijn pensioenregeling. Zonder nadere actie hoeft zijn pensioen pas in 2033 in te gaan, namelijk 2027 plus vijf jaar (2032) en vervolgens uiterlijk 31 december van het jaar daaropvolgend, dus 31 december 2033.

Kortom: komt Hans niet in actie dan zit er tussen de uiterste ingangsdata voor lijfrente en pensioen in dit voorbeeld maar liefst zeven jaar.⁷

Als Hans wel in actie komt voor zijn lijfrente dan kan hij wel hetzelfde bereiken als met zijn pensioen. Maar hij moet zijn lijfrente dan wel uitstellen tot 2032.

Actie benodigd?

Op zich kan Hans uit het voorbeeld hetzelfde eindresultaat met zijn lijfrente en pensioen bereiken, te weten ingang van de uitkeringen in 2033. In zoverre is wijziging van het wetsvoorstel niet benodigd.

Daarbij hoort wel de kanttekening dat het uitvoerders lang niet altijd lukt om de lijfrentegerechtigde te bereiken en te informeren over de mogelijkheden. Daarnaast zal het ook niet altijd mogelijk blijken om de expiratedatum uit te stellen. Om die reden kan het juist wel goed zijn om de wet als het gaat om lijfrenten wel aan te passen, in

⁷ Zou de expiratieleeftijd van de lijfrente ook 67 jaar zijn, dan is het verschil vijf jaar. Maar er zijn niet veel lijfrente-verzekeringen die expireren op de leeftijd van 67 jaar. Dat is in de praktijk vaak (veel eerder).

die zin dat pas sprake is van negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen conform de termijn bij pensioenen. De termijn zou dan eindigen dan op 31 december van het kalenderjaar volgende op het jaar waarin de AOW-leeftijd plus vijf jaar wordt bereikt.

Maar ook dat is niet zonder gevolgen. Als een lijfrente-verzekering de expiratedatum bereikt, eindigt ook het contract. Dat betekent dat de beleggingen worden verkocht dan wel de afgesproken rentevergoeding stopt. Het expiratiekapitaal komt op een zogenoemde tussenrekening en leidt een slapend bestaan zolang de gerechtigde niet gevonden wordt of niet in actie komt. Dat is een onwenselijke situatie voor alle betrokkenen, en ook De Nederlandsche Bank is hier niet van gecharmeerd. Toegang tot de Basisregistratie Personen (BRP) voor lijfrente-uitvoerders zou hierbij behulpzaam kunnen zijn. Niet zelden zijn klanten niet of moeilijk vindbaar. Het primaire belang van de vindbaarheid ligt wat mij betreft ook bij die klant.

Slotopmerkingen

Met de introductie van de wettelijke termijn voor pensioen wordt op het eerste gezicht gelijkheid gecreëerd met lijfrenten. Dat is niet het geval. Een oplossing is niet eenvoudig. Het heeft namelijk niet veel zin om lijfrentekapitaal langere tijd zonder rendement bij de uitvoerder te laten staan. Een (gedeeltelijke) oplossing voor het achterliggende probleem - het niet aanwenden van het geëxpireerde kapitaal - kan worden gevonden door lijfrente-uitvoerders de mogelijkheid te bieden het BRP te raadplegen en zo de klant in meer gevallen dan nu het geval is, te vinden en te informeren over de mogelijkheden.

FA